

ΣΥΝΟΠΤΙΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ

γραμματικής, ορθογραφίας και στίξης

ΓΙΑ ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΑΡΧΕΙΟ
ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ

Αθήνα 2012

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ
ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΑΡΧΕΙΟ

ΣΥΝΟΠΤΙΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ
ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ, ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑΣ, ΣΤΙΞΗΣ

ΣΥΝΟΠΤΙΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ
γραμματικής, ορθογραφίας και στίξης
ΓΙΑ ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΑΡΧΕΙΟ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ

Ιστορικό Αρχείο Εθνικής Τράπεζας
Αθήνα 2012

Εποπτεία έκδοσης: Γεράσιμος Νοταράς
Σύνταξη κειμένου: Σάββας Καράμπελας, Φωτεινή Κορδού, Στέφανος Στεφάνου
Διόρθωση κειμένου: Φωτεινή Κορδού, Στέφανος Στεφάνου
Ηλεκτρονική επεξεργασία έκδοσης: Δήμητρα Μπουγέση

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	7
<i>A' ΜΕΡΟΣ. ΚΑΝΟΝΕΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ</i>	9
α. Ενεργητική σύνταξη 9 ~ β. Στιγμαία και εξακολουθητικά σύμφωνα 9 ~ γ. Το τελικό «ν» 9 ~ δ. Συμφωνικά συμπλέγματα 10 ~ ε. Συνάντηση φωνηέντων 10 ~ στ. Μία λέξη 10 ~ ζ. Κεφαλαία γράμματα 10 ~ η. Ορθογραφικά σημάδια-διαλυτικά 12 ~ θ. Η κλίση των ουσιαστικών 12 ~ ι. Ξένες λέξεις 14 ~ ια. Επίθετα 14 ~ ιβ. Ορθογραφία αριθμητικών 15 ~ ιγ. Γραφή των τακτικών αριθμητικών με αραβικά ψηφία ή με γράμματα του ελληνικού αλφαβήτου 16 ~ ιδ. Ρήματα 16 ~ ιε. Μετοχές 17 ~ ιστ. Ακλιτα 17 ~ ιζ. Τονισμός 18	
<i>B' ΜΕΡΟΣ. ΣΤΙΞΗ ΚΑΙ ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑ</i>	19
α. Κενά και στίξη 19 ~ β. Κεφαλαία-πεζά 21 ~ γ. Συνήθειες συντομογραφίες 22 ~ δ. Ορθογραφικά-Διπλοτυπίες 23 ~ ε. Αναφορές σε βιβλία και άρθρα 27 ~ στ. Συνήθη λάθη 27	

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα βασικά εγχειρίδια για τη σωστή χρήση της δημοτικής γλώσσας είναι η *Νεοελληνική Γραμματική* του Μανόλη Τριανταφυλλίδη και των συνεργατών του (1941) και η επιτομή της, *Μικρή Νεοελληνική Γραμματική* (1949). Επίσης, για το συντακτικό, η *Νεοελληνική Σύνταξις* του Αχιλλέα Τζάρτζανου. Τόσο η *Νεοελληνική Γραμματική* όσο και η *Νεοελληνική Σύνταξις* κυκλοφόρησαν από τον «Οργανισμό Εκδόσεως Σχολικών Βιβλίων».

Αργότερα, το περιοδικό *Νέα Οικονομία* σύστησε μια επιτροπή, με πρόεδρο τον Ευάγγελο Παπανούτσο, με σκοπό να διατυπώσει σειρά γενικών κανόνων και οδηγιών για τη σωστή χρήση της δημοτικής. Ο αντιπρόεδρος της επιτροπής Θρασύβουλος Σταύρου ήταν ο εισηγητής των «Οδηγιών», που δημοσιεύτηκαν στα τεύχη Μαρτίου και Απριλίου 1964 της *Νέας Οικονομίας* και εκδόθηκαν από τον οίκο «Μέλισσα» το 1965. Την έκδοση αυτή διαθέτει η βιβλιοθήκη του Ιστορικού Αρχείου της ΕΤΕ.

Οι *Σύντομες οδηγίες για την καλή χρήση της δημοτικής* χρησίμευσαν ως βάση για τη σύνταξη του πρώτου μέρους του παρόντος φυλλαδίου, με λίγες διαφοροποιήσεις. Σε αυτό, βέβαια, δεν θελήσαμε να περιλάβουμε όλους τους θεωρητικούς κανόνες για τη σωστή χρήση της γλώσσας, αλλά να συνοψίσουμε μόνο τις πρακτικές οδηγίες που μπορούν να χρησιμεύσουν στις συνηθισμένες γραπτές εργασίες του Αρχείου και τις καταχωρίσεις του ηλεκτρονικού συστήματος αρχειακών και ιστορικών πληροφοριών (ηλεκτρονικό ευρετήριο). Με το συγκεκριμένο κριτήριο διαμορφώσαμε και τα παραδείγματα που παραθέτουμε, καθώς φροντίσαμε να προέρχονται στην πλειονότητά τους από το τραπεζικό-οικονομικό-διοικητικό-εμπορικό λεξιλόγιο. Δεν αποφύγαμε, βέβαια, και άλλα που είναι χρήσιμα σε κάθε περίπτωση.

Το δεύτερο μέρος περιλαμβάνει οδηγίες σχετικές με την ορθογραφία και τη στίξη που έχουμε καθιερώσει να χρησιμοποιούμε στις εργασίες του Αρχείου και τις εκδόσεις του, δίνοντας έμφαση σε διπλούς ορθογραφικούς τύπους που συναντούμε στην ελληνική γλώσσα. Το εκδοτικό τμήμα προσπαθεί να εξομαλύνει την αμηχανία που προκαλεί στους συγγραφείς η διπλοτυπία

(δικαιολογημένη ή παρερμηνευμένη), προτείνοντας συγκεκριμένες λύσεις, οι οποίες, υπό μορφή κατευθυντήριας γραμμής, σωστό είναι να ακολουθούνται από όλα τα τμήματα του Αρχείου. Ωστόσο οι λύσεις που περιλαμβάνονται στο συγκεκριμένο φυλλάδιο δεν παύουν να συνιστούν γενικούς κανόνες με ποικίλες εξαιρέσεις, τις οποίες θα είμαστε στη διάθεσή σας να συζητούμε και από κοινού να τις αντιμετωπίζουμε.

Ο *Συνοπτικός οδηγός* δεν φιλοδοξεί να αντικαταστήσει το σχολικό εγχειρίδιο της *Νεοελληνικής Γραμματικής* ούτε, πολύ περισσότερο, ευρύτερα ακαδημαϊκά δημοσιεύματα για την ορθή χρήση της νεοελληνικής γλώσσας στο γραπτό λόγο. Για μια τέτοια σπουδή και βοήθεια θα συστήναμε το αυτόνομο: ότι καθένας μας δεν έχει να χάσει τίποτε αν και μετά το πέρας των σπουδών του κρατάει μια συχνή, καθημερινή «φιλική» σχέση με τη σχολική γραμματική και αν θυμάται πάντα ότι το βασικό για τη μόρφωση αυτό βιβλίο δεν γράφτηκε μόνο για τους μαθητές αλλά και για καθένα που γράφει ελληνικά.

Μάιος 2011

Α΄ ΜΕΡΟΣ

ΚΑΝΟΝΕΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ

α. Ενεργητική σύνταξη

Γενική αρχή είναι να προτιμούμε την ενεργητική σύνταξη και να αποφεύγουμε, όπου είναι δυνατόν, την παθητική σύνταξη που ήταν συνηθισμένη στην καθαρεύουσα.

Π.χ. Το συμβούλιο έλεγξε τα έγγραφα. (Και όχι: Τα έγγραφα ελέγχθηκαν από το συμβούλιο.)

β. Στιγμαία και εξακολουθητικά σύμφωνα

Τα σύμφωνα διακρίνονται σε δύο κατηγορίες:

Στιγμαία σύμφωνα: **κ, γκ, π, μπ, τ, ντ, τσ, τζ, ξ, ψ** (στα δύο τελευταία ο πρώτος φθόγγος είναι το «κ» και το «π» αντίστοιχα· φθόγγος λέγεται η «φωνή» που προφέρουμε και ακούμε).

Εξακολουθητικά σύμφωνα: **γ, χ, β, φ, δ, θ, ν, μ, σ, ζ, λ, ρ.**

γ. Το τελικό «ν»

Η προηγούμενη διάκριση είναι αναγκαία για να καθοριστεί πότε μπαίνει και πότε όχι το τελικό «ν» στο άρθρο ή αντωνυμία που προηγείται:

Μπαίνει όταν η λέξη που ακολουθεί αρχίζει από φωνήεν ή στιγμαίο σύμφωνο.

Δεν μπαίνει όταν αρχίζει από εξακολουθητικό.

Αυτή η διάκριση εφαρμόζεται στο αρσενικό και θηλυκό άρθρο **το(ν)** και **τη(ν)**: τον αρχιερόνιο, τον υπάλληλο, τον τραπεζίτη, το συνεργάτη, το

σύμβουλο, το διευθυντή, το διοικητή, το βιβλιοθηκονόμο, το φύλακα, την αίθουσα, την καθαρίστρια, τη χώρα, τη γη, την τράπεζα, την τσάντα, τη διεύθυνση, τη θέση, την πόρτα, τη βιβλιοθήκη, τη φρουρά.

Επίσης, στην αιτιατική του **ένας**, που μπορεί να είναι **έναν** ή **ένα**: έναν έμπορο, έναν τραπεζίτη, ένα γεωργό, ένα χρόνο.

Το «ν» μπορεί να μπει και στην αιτιατική (όχι την ονομαστική) **μια** όταν ακολουθεί «α»: μian αρχιεπίσκοπος.

Ακόμη, στη θηλυκή αντωνυμία **τη(ν)**: την έλεγξε, την καταχώρισε, τη φώναξε. Τέλος, στο άκλιτο **μη(ν)**: μη φωτοτυπείτε, μην επιτρέπετε.

Στην αιτιατική της αρσενικής προσωπικής αντωνυμίας **τον** μπαίνει πάντοτε, όπως και να αρχίζει η επόμενη λέξη: τον είδε, τον γνώρισε.

Στα άκλιτα **δεν** και **σαν** κρατούμε πάντα το «ν»: δεν χρωστούν, σαν ψηφιστεί.

δ. Συμφωνικά συμπλέγματα

Το «κτ» ήταν σύμπλεγμα αρχαίο και λόγιο, ενώ το «χτ» είναι σύμπλεγμα νεοελληνικό, λαϊκό. Γι' αυτό είναι καλύτερο να χρησιμοποιείται το δεύτερο. Ωστόσο το «κτ» δεν μετατράπηκε σε «χτ» σε όλες τις λέξεις, αλλά σε αρκετές, κυρίως στις λόγιες, διατηρήθηκε.

Π.χ. προσεχτικός, αλλά κτήριο, κτίσμα.

ε. Συνάντηση φωνηέντων

Η έκθλιψη και η αφαίρεση αποφεύγονται στον επιστημονικό λόγο. Γι' αυτό είναι προτιμότερο στις καταχωρίσεις μας οι λέξεις να μένουν ακέραίες.

Ωστόσο, έχουν καθιερωθεί η αφαίρεση, η έκθλιψη και η αποκοπή των προθέσεων στις ακόλουθες περιπτώσεις:

Γι' αυτό· για κείνον, για δω, για κει· κατ' αυτόν, κατά κει.

Απ' αλλού, απ' άκρη σ' άκρη, απ' όλους, απ' όπου, απ' όσα· από κείνους,

από δω, από κει (όχι απ' εδώ, απ' εκεί).

Ίσαμ' εδώ (όχι ίσαμε δω).

στ. Μία λέξη

Ως μία λέξη γράφονται: *απαρχής, απεναντίας, απευθείας, αφότου, αφού, δηλαδή, ειδήλλως, ειδημή, ενόσω, ενόψει, εντέλει, εντούτοις, ενώ, εξαιτίας, εξάλλου, εξαρχής, εξίσου, εξού, επικεφαλής, επιμέρους, επιτέλους, εφεξής, εφόσον, ίσαμε, καθαυτό, καθεξής, καταγής, κατευθείαν, κιόλας, μεμιάς, μολαταύτα, μόλο (που), μολονότι, ολωσδιόλου, οπουδήποτε, οπωσδήποτε, προπάντων, υπόψη (όμως: υπ' όψιν), ώσπου, ωστόσο.*

Στα εβδομήντα χρόνια που μας χωρίζουν από την έκδοση της *Νεοελληνικής Γραμματικής* η χρήση πρόσθεσε και άλλες λέξεις στον κατάλογο αυτό, όπως: *παρότι, παρόλο (που) κ.ά.*

Επίσης ως μία λέξη γράφονται οι αριθμοί έως το δεκαεννιά: *δεκατρία, δεκατέσσερα, δεκαπέντε, δεκαέξι ή δεκάξι, δεκαεφτά, δεκαοχτώ, δεκαεννέα ή δεκαεννιά.*

Προσοχή, το «Εικοσιένα» γράφεται με μία λέξη μόνο όταν έχει την έννοια της ελληνικής επανάστασης (και με κεφαλαίο).

Π.χ.: Η επανάσταση του Εικοσιένα.

ζ. Κεφαλαία γράμματα

Με κεφαλαία γράφονται τα κύρια ονόματα, τα εθνικά, τα ονόματα των μηνών, των ημερών, των εορτών κτλ., όχι, όμως, και τα παράγωγά τους.

Δηλαδή: Γεώργιος Σταύρος, Ελευθέριος Βενιζέλος, Απρίλιος, Δευτέρα, Χριστούγεννα, Πάσχα, Έλληνας, αλλά βενιζελικός, απριλιάτικος, δευτεριάτικος, χριστουγεννιάτικος, πασχαλινός.

Επίσης, με κεφαλαίο το πρώτο γράμμα τους γράφονται τα πατριδωνυμικά επίθετα «Αθηναίος, Ηπειρώτης», αλλά δε γίνεται το ίδιο στα επίθετα

«αθηναϊκός, ηπειρώτικος».

η. Ορθογραφικά σημάδια - διαλυτικά

Δύο συνεχόμενα φωνήεντα-ψηφία μπορεί να αποτελούν είτε έναν είτε δύο φθόγγους (δηλ. τις «φωνές» που προφέρουμε και ακούμε). Στην περίπτωση που αποτελούν ένα φθόγγο, π.χ. το «αι» που προφέρεται ως (ε) ή το «ει» και το «υι» που προφέρονται ως (ι), φυσικά δεν τοποθετούνται διαλυτικά. Π.χ. αίτηση, αρχείο, επιχείρηση, χειρωνακτική, δάνειο, υιός. Τα διαλυτικά τοποθετούνται όταν τα δύο φωνήεντα πρέπει να ξεχωρίσουν, δηλαδή να διαβαστούν ως δύο φθόγγοι. Π.χ. αθηναϊκός, λαϊκός, γονεϊκή, Αλ. Ζαΐμης, σεΐχης, δυϊκός. Τα παραπάνω ισχύουν είτε τονίζεται είτε δεν τονίζεται το δεύτερο φωνήεν. Στην περίπτωση που τονίζεται το πρώτο, τότε αυτόματα ξεχωρίζει από το δεύτερο και γι' αυτό δεν απαιτούνται διαλυτικά. Π.χ. Μάιος, πλάι, Κάιρο, (Μπουένος) Άιρες, δρύινος. Είναι χαρακτηριστικό ότι τα ορθογραφικά σημάδια μπορεί να διαφοροποιούνται ανάλογα με την πτώση ενός ουσιαστικού. Π.χ. «Κάιρο», αλλά «Καΐρου».

Όταν η λέξη χρειαστεί να γραφτεί με κεφαλαία, τότε τα διαλυτικά μπαίνουν απαραίτητα, ώστε να αποφευχθεί λάθος στην προφορά λόγω έλλειψης τόνου: ΜΑΪΟΥ, ΜΑΪΟΣ, ΖΑΪΜΗΣ.

Προσοχή, σε λέξεις όπως «ηρωικός, πρωινός, διυλιστήριο» κ.ά. δεν μπαίνουν διαλυτικά, αφού τα «ωι, ιω» δεν αποτελούν δίψηφα φωνήεντα (δεν προφέρονται μαζί).

θ. Η κλίση των ουσιαστικών

Η κλίση των ουσιαστικών πρέπει να ακολουθεί τους κανόνες της δημοτικής και να αποφεύγονται οι αρχαϊκοί τύποι.

Έτσι, «ο διοικητής» έχει ενική γενική «του διοικητή» και όχι «του διοικητού». Το ίδιο και «ο διευθυντής», «του διευθυντή», όχι «του διευθυντού» (α). Επίσης, στην ενική αιτιατική δεν πρέπει να μπαίνει στο τέλος της λέξης

«ν». Λέμε δηλαδή «το διοικητή» και όχι «το διοικητήν» (β).

Αντίστοιχα και στον πληθυντικό αριθμό η ονομαστική και η αιτιατική στη δημοτική είναι «οι διευθυντές» και «τους διευθυντές» και όχι οι αρχαϊκοί τύποι «οι διευθυνταί» και «τους διευθυντάς» (γ).

Όσον αφορά τον τονισμό των προπαροξύτωνων σε «-ος» στη γενική ενικού και τη γενική και αιτιατική πληθυντικού τις περισσότερες φορές ο τόνος κατεβαίνει στην παραλήγουσα, κυρίως στα τρισύλλαβα, όπως τα παραδείγματα που ακολουθούν: ο κύριος-του κυρίου, οι κύριοι-των κυρίων-τους κυρίους, ο κάτοικος-του κατοίκου, οι κάτοικοι-των κατοίκων-τους κατοίκους, ο έμπορος-του εμπόρου, οι έμποροι-των εμπόρων-τους εμπόρους.

Ας σημειωθεί γενικότερα ότι στη γενική πληθυντικού αριθμού γίνονται και άλλες μετακινήσεις τόνου όπως: οι επαγγελματίες-των επαγγελματιών, οι εργάτες-των εργατών, οι αγρότες-των αγροτών.

Και στα θηλυκά ουσιαστικά πρέπει να τηρούμε τους τύπους της δημοτικής και όχι τους αρχαϊκούς. Έτσι, «η διοίκηση» κλίνεται στην ενική γενική «της διοίκησης» και όχι «της διοικήσεως» και στην ενική αιτιατική «τη διοίκηση» και όχι «τη διοίκησιν». Σε τίτλους όμως παλαιών εγγράφων του Αρχείου είναι βέβαιο ότι θα συναντήσουμε τέτοιους τύπους της καθαρεύουσας (βλ. και παραπάνω περιπτώσεις α, β και γ), τους οποίους, όταν καλούμαστε απλώς να τους αντιγράψουμε, εννοείται ότι δεν θα τους αλλάζουμε.

Όπως στην πληθυντική γενική των αρσενικών ουσιαστικών έτσι και στην αντίστοιχη των θηλυκών υπάρχει η τάση να κατεβαίνει ο τόνος: οι μελέτες-των μελετών, οι έρευνες-των ερευνών, οι κοινότητες-των κοινοτήτων.

Όσον αφορά τα ουδέτερα ουσιαστικά, τα προπαροξύτονα σε «-ο» άλλοτε διατηρούν σε όλες τις πτώσεις τον τόνο στην προπαραλήγουσα και άλλοτε στη γενική τόσο του ενικού όσο και του πληθυντικού τον κατεβάζουν στην παραλήγουσα. Στην πρώτη περίπτωση λέμε: το δεκάρικο-του δεκάρικου, τα δεκάρικα-των δεκάρικων. Στη δεύτερη περίπτωση λέμε: το άτομο-του ατόμου, τα άτομα-των ατόμων, το δάνειο-του δανείου, τα δάνεια-των δανείων, το τεκμήριο-του τεκμηρίου, τα τεκμήρια-των τεκμηρίων.

ι. Ξένες λέξεις

Καλό είναι να αποφεύγεται η μεταφορά ξένων λέξεων στην ελληνική γλώσσα και να προτιμάται η χρήση των αντίστοιχων ελληνικών, όπου υπάρχουν. Π.χ. αντί να λέμε «μικροφίλμ», να λέμε «μικροταινία». Εάν, όμως, σε κάποιες συγκεκριμένες λέξεις δεν μπορεί να γίνει αυτό, τότε τουλάχιστο να μη χρησιμοποιούμε τον ξένο πληθυντικό, αλλά να τις αφήνουμε άκλιτες. Να λέμε, π.χ., «τα μικροφίλμ» και όχι «τα μικροφίλμς».

Επίσης, καλό είναι να αποφεύγουμε τη χρήση αλλεπάλληλων γενικών πτώσεων μέσα σε μία φράση και να προτιμούμε τις περιφραστικές προτάσεις. Π.χ.: Αντί να πούμε «Τα είδη των προϊόντων των αγροτών αυτών των περιοχών της Ελλάδας», μπορούμε να πούμε «Τα είδη των προϊόντων που παράγουν οι αγρότες σε αυτές τις περιοχές της Ελλάδας».

ια. Επίθετα

Ο κανόνας είναι ότι σε όποια συλλαβή τονίζεται ένα επίθετο στην ενική ονομαστική του αρσενικού, στην ίδια συλλαβή τονίζεται σε όλες τις πτώσεις των δύο αριθμών και των τριών γενών.

Π.χ. *Ονομ. εν.*: αταξινόμητος-αταξινόμητη-αταξινόμητο.

Γεν.: αταξινόμητου-αταξινόμητης-αταξινόμητου.

Αιτ.: αταξινόμητο-αταξινόμητη-αταξινόμητο.

Ονομ. πληθ.: αταξινόμητοι-αταξινόμητες-αταξινόμητα.

Γεν.: αταξινόμητων-αταξινόμητων-αταξινόμητων.

Αιτ.: αταξινόμητους-αταξινόμητες-αταξινόμητα.

Χρειάζεται προσοχή όταν ένα επίθετο αλλάζει γραμματικό είδος και γίνεται ουσιαστικό. Όσο έχει τη σημασία επιθέτου διατηρεί το βασικό του τόνο αμετακίνητο, όταν, όμως, λειτουργεί ως ουσιαστικό ακολουθεί τους κανόνες τονισμού των ουσιαστικών.

Π.χ. λέμε «ο κύριος όγκος-του κύριου όγκου-τον κύριο όγκο, οι κύριοι όγκοι-των κύριων όγκων-τους κύριους όγκους», αλλά «ο κύριος που βρίσκεται στο αναγνωστήριο - του κυρίου που βρίσκεται... - τον κύριο που...»,

οι κύριοι που βρίσκονται στο αναγνωστήριο - των κυριών που βρίσκονται...
- τους κυρίους που...».

Επίσης, λέμε «η κύρια εργασία-της κύριας εργασίας, οι κύριες εργασίες-των κύριων εργασιών», αλλά «η κυρία που κάθεται στην υποδοχή - της κυρίας που κάθεται... - την κυρία που..., οι κυρίες που κάθονται στην υποδοχή - των κυριών που κάθονται... - τις κυρίες που...».

Χαρακτηριστικές είναι οι δύο αυτές φράσεις:

«Στα χειρόγραφα κείμενα μερικών **λογίων** παρατηρούμε τη χρήση **λόγιων** τύπων».

«Κλείνοντας μία **τέλεια** πρόταση σημειώνουμε το σημάδι της στίξης που λέγεται “**τελεία**”».

ιβ. Ορθογραφία αριθμητικών

Τέσσερις, έξι, εννέα ή εννιά, εννιακόσιοι, εννιακοσιοστός, ένατος, ενενήντα, ενενηκοστός, δεκατρείς, δεκατέσσερις, δεκαπέντε, δεκαέξι ή δεκάξι, δεκαεφτά, δεκαοχτώ, δεκαεννέα ή δεκαεννιά, πενήντα, εξήντα, εβδομήντα, ογδόντα (βλ. επίσης § στ).

Τα σύνθετα με το **μισός** για δεύτερο συνθετικό γράφονται στη λήγουσα με «η» αν το πρώτο συνθετικό είναι το αρσενικό **ένας** ή το θηλυκό **μία**, και με «υ» σε όλες τις άλλες περιπτώσεις: ενάμιση χρόνος, τον ενάμιση μήνα, μιάμιση αρχειοθήκη, μιάμισης αρχειοθήκης, ενάμισι ράφι, δυόμισι κιλά, τρεισήμισι τόνοι, τεσσερισήμισι ώρες, πεντέμισι γραμμάρια.

Προσοχή, όπως λέμε «τα τρία χρόνια» έτσι και «τριάμισι χρόνια» (και όχι τρεισήμισι χρόνια), «τριάμισι ευρώ» (και όχι τρεισήμισι).

Διάκριση πρέπει να γίνει ανάμεσα στο αριθμητικό **μία** και στο αόριστο άρθρο **μια** (και τα δύο σχηματίζουν γενική «μιας»).

Το «μία» χρησιμοποιούμε όταν θέλουμε να δώσουμε έμφαση στην ποσότητα.

Π.χ.: Το καταχώρισα **μία** φορά (δύο φορές, τρεις φορές).

Ενώ το «μια» γενικά και αόριστα, με την έννοια του «κάποια».

Π.χ. Ήταν **μια** δύσκολη κατάσταση (αόριστα).

ιγ. Γραφή των τακτικών αριθμητικών με αραβικά ψηφία ή με γράμματα του ελληνικού αλφαβήτου

Οι καθιερωμένες γραφές είναι οι ακόλουθες:

Πρώτος: **1ος** ή **1.** ή **A'** (όχι A'. ούτε Aος).

Δεύτερος: **2ος** ή **2.** ή **B'** (όχι B'. ούτε Βος).

Δωδέκατος: **12ος** ή **12.** ή **IB'** (όχι IB'. ούτε IΒος).

ιδ. Ρήματα

«Απαρέμφατο» στη νέα μας γλώσσα λέγεται ο άκλιτος τύπος που χρησιμεύει για το σχηματισμό μερικών περιφραστικών χρόνων: έχω/είχα/θα έχω καταχωρίσει, έχω/είχα/θα έχω εργαστεί. Πάντα με «ει» στο τέλος.

Με «ει» ορθογραφούμε όχι μόνο το ενεργητικό και παθητικό απαρέμφατο, αλλά και πολλές άλλες καταλήξεις που παλιά ήταν σε «η» (π.χ. της υποτακτικής έγκλισης).

Όσον αφορά τα συμφωνικά συμπλέγματα στις ρηματικές καταλήξεις, προτιμούμε να γράφουμε «-στ-» και όχι «-σθ-»: σκέφτηκα (όχι σκέφθηκα), εξετάστηκε (όχι εξετάσθηκε), υπολογίστηκαν (όχι υπολογίσθηκαν), εφαρμόστηκε (όχι εφαρμόσθηκε), δανείστηκαν (όχι δανείσθηκαν).

Το ίδιο ισχύει και στο παθητικό απαρέμφατο: σκεφτεί (όχι σκεφθεί).

Το ίδιο ισχύει και στον ενεργητικό αόριστο και στο ενεργητικό απαρέμφατο των νεότερων ρημάτων σε «-εύω», που γίνονται «-εψα» και όχι όπως στα αρχαία «-ευσα»: μάξεψαν, χόρεψα (και όχι μάξευσαν, χόρευσα). Τα αρχαία όμως ρήματα που διασώζονται ως «λόγια» στη νέα γλώσσα δεν υπακούουν συνήθως σε αυτό τον κανόνα. Π.χ. επιτρέπευσα, ψάυω-έψαυσα.

Γενικά το «-ευσα» κρατούμε όταν υπάρχει αντίστοιχο λόγιο ουσιαστικό. Π.χ. εκπαιδευσα-εκπαίδευση, επόπτευσα-επόπτευση, πτώχευσα-πτώχευση, έπλευσα-πλεύση.

Η αύξηση, συλλαβική ή και χρονική, κατά κανόνα μπαίνει όταν τονίζεται και παραλείπεται όταν είναι άτονη. Π.χ. Έχτιζαν-χτίζανε, ανέκρινε, εξέφρασαν, ενέπνευσε. Όχι, όμως, «παρετήρησε», αλλά «παρατήρησε». Όχι «παρεσκεύασε», αλλά «παρασκεύασε». Όχι «επετάχυναν», αλλά «επιτάχυναν».

ιε. Μετοχές

Ενεργητική μετοχή: Τελειώνει σε «-οντας» και σε «-ώντας» μόνο όταν τονίζεται. Π.χ. διευθύνοντας, αλλά διοικώντας, δικαιώνοντας, καταγγέλλοντας, αλλά συνηγορώντας, κατηγορώντας.

Παθητική μετοχή: Μπορεί να είναι ενεστώτα: Π.χ. «κυμαινόμενα».

Συνήθως όμως είναι παρακειμένου: λυμένος, καμένος, επιλεγμένος, βρεγμένος.

Όταν πρόκειται για ρήματα που τελειώνουν στον ενεργητικό ενεστώτα σε «-πω, -βω, -φω, -πτω, -φτω» (και στον παθητικό ενεστώτα αντίστοιχα σε «-πομαι, -βομαι, -φομαι, -πτομαι, -φτομαι» κτλ.), τότε η μετοχή του παρακειμένου γράφεται με δύο «μ». Π.χ. κομμένος, γραμμένος, απορριμμένος (<απορρίπτω).

ιστ. Άκλιτα

Ορθή γραφή μερικών επιρρημάτων

Βαθιά (και όχι βαθειά), βαριά, μακριά, φαρδιά, πλατιά, μαζί, πέρυσι, παμψηφεί, ειδημή, νωρίς, μόλις, κοντολογίς, μεσοχρονίς ή μισοχρονίς, απαρχής, εξαρχής, καταμεσής, επικεφαλής, νωρίτερα, αρχύτερα, καλύτερα, κοντύτερα, πρωύτερα, γύρω, τουλάχιστο(ν), καν, απεναντίας, απευθείας, εξαιτίας

Σύνδεσμοι

Το «και» μπορεί μπροστά από φωνήεν να έχει τον τύπο «κι» (όχι, όμως, «κι'» ούτε «κ'»). Π.χ. κι αυτός, κι ο κόσμος, κι ούτε που...

Είναι όμως προτιμότερο να μη χρησιμοποιούμε συχνά τον συντομευμένο τύπο «κι» στο συνηθισμένο γραπτό λόγο.

Το «αλλά» μόνο μπροστά από άλλο «α» μπορεί να χάσει το δικό του «α». Π.χ. αλλ' ακόμα, αλλ' αμέσως.

ιζ. Τονισμός

Γενικός κανόνας είναι ότι οι μονοσύλλαβες λέξεις δεν παίρνουν τόνο, αλλά δεν λείπουν οι εξαιρέσεις.

Μονοσύλλαβες λέξεις που τονίζονται:

1. Τα «πώς» και «πού» όταν εισάγουν ευθεία ή πλάγια ερώτηση.

Π.χ. Πώς να αναζητήσω την πληροφορία; Δεν ξέρω πώς να αναζητήσω την πληροφορία.

Πού βρίσκεται ο φάκελος; Δεν ξέρω πού βρίσκεται ο φάκελος.

2. Ο διαζευκτικός σύνδεσμος «ή».

Π.χ. Ή στο αρχαιοστάσιο ή στο αναγνωστήριο.

3. Οι αδύνατοι τύποι προσωπικών αντωνυμιών (μου, σου, του, της, τον, την, το, μας, σας, τους, τα) όταν υπάρχει περίπτωση να θεωρηθούν εγκλιτικές.

Π.χ. Ο διευθυντής μου είπε. (Διαφέρει από το «Ο διευθυντής μου είπε».)

4. Μονοσύλλαβες λέξεις όταν συμπεφέρονται με τους τύπους μπω, βγω, βρω, 'ρθω, και τα προφέρουμε πιο δυνατά.

Π.χ. Νά βγω. (Να βγω.)

Θά 'ρθω. (Θα 'ρθω.)

Να τά βρει.

5. Σε αυτά πρέπει να προσθέσουμε κάποια μόρια (μά, νά, γιά) που τα τονίζουμε για να τα διακρίνουμε από ομόηχους συνδέσμους ή προθέσεις.

Π.χ. Μά το Θεό (ορκωτικό) - Μα θα μου πεις ότι... (αντιθετικός σύνδεσμος)

Νά τι θέλω (δεικτικό μόριο) - Θέλω να φύγω (τελικός σύνδεσμος)

Γιά έλα εδώ! (δεικτικό) - Για εσένα (πρόθεση)

Μεγάλη προσοχή χρειάζεται στην περίπτωση όπου μια λέξη δέχεται στην προφορά τον τόνο της ακόλουθης λέξης. Τότε μπαίνει το τονικό σημάδι για να δείξει την έγκλιση του τόνου. Π.χ.: το αρχαιοστάσιο μας, οι συνάδελφοί σας, καταχώρισέ τα, δώσε μάς το, χορήγησέ τους το.

Φυσικά, γράφουμε «το αρχείο μας», «οι ρόμπες σας», γιατί εδώ δεν γίνεται μεταβίβαση τόνου.

Β΄ ΜΕΡΟΣ

ΣΤΙΞΗ ΚΑΙ ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑ

α. Κενά & στίξη

1. Απαραίτητη προϋπόθεση ορθής σύνταξης κειμένου είναι η τήρηση των αποστάσεων μεταξύ των όρων της πρότασης. Συνεπώς, κάθε λέξη διαχωρίζεται από την προηγούμενη και την επόμενη της με ένα κενό. Αν και φαίνεται αυτονόητος ο κανόνας αυτός, πολλές φορές η μη τήρησή του οδηγεί σε τραγελαφικές παρανοήσεις.

Π.χ.: Η καθιέρωση αντικειμένου... → Η καθιέρωση αντικειμένου ή Η καθιέρωση αντί κειμένου;

2. Έπειτα από σημείο στίξεως (, , ! ; : · ...) ακολουθεί κενό.

Σωστό: Συνεπώς, κάθε λέξη...

Λάθος: Συνεπώς , κάθε λέξη...

Λάθος: Συνεπώς ,κάθε λέξη...

Σ: Δεν ήξερα τι να γράψω... Ήμουν σε δύσκολη θέση.

Λ: Δεν ήξερα τι να γράψω ... Ήμουν σε δύσκολη θέση.

Λ: Δεν ήξερα τι να γράψω ... Ήμουν σε δύσκολη θέση.

Σ. Με ρώτησες κάτι; Δεν άκουσα.

3. Τα εισαγωγικά (όπως και η παρένθεση) ακουμπούν στη λέξη ή φράση που πλαισιώνουν.

Σ. Η λέξη «καταχώριση» γράφεται με «ι».

Λ. Η λέξη« καταχώριση »γράφεται...

Λ. Η λέξη « καταχώριση » γράφεται...

Όμως, όταν θέλουμε εντός παρενθέσεως να εντάξουμε άλλη παρενθετική φράση, χρησιμοποιούμε αγκύλες [].

Σ. Το έγγραφο δεν είναι διαθέσιμο στον ερευνητή (βρίσκεται στο εργαστήριο παθολογίας χάρτου [στο δεύτερο όροφο]).

Λ. Το έγγραφο δεν είναι διαθέσιμο στον ερευνητή (βρίσκεται στο εργαστήριο παθολογίας χάρτου (στο δεύτερο όροφο)).

Λ. Το έγγραφο δεν είναι διαθέσιμο στον ερευνητή [βρίσκεται στο εργαστήριο παθολογίας χάρτου (στο δεύτερο όροφο)].

4. Τα ελληνικά εισαγωγικά είναι τα οξυγόνια «». Όταν θέλουμε εντός των εισαγωγικών να εντάξουμε έναν όρο σε επιπλέον εισαγωγικά χρησιμοποιούμε τα διπλά ανωφερή “”.

Π.χ. Μου είπε: «Η λέξη “ευάριθμος” σημαίνει “λίγος”».

5. Το σύμβολο του πολλαπλασιασμού x είναι πεζό, σε λατινική γραμματοσειρά και δεν μεσολαβούν κενά.

Σ. 12x15

Λ. 12 x 15

Λ. 12χ15

Λ. 12 χ 15

Λ. 12X15

6. Ανάμεσα σε δύο οριακές χρονολογίες χρησιμοποιείται η μικρή παύλα - (κοινώς ενωτικό), χωρίς να μπαίνουν κενά. Στο πληκτρολόγιο το ενωτικό βρίσκεται δίπλα στο μηδέν.

Σ. 1845-1904

Λ. 1845 - 1904

Λ. 1845 -1904

Λ. 1845–1904

β. Κεφαλαία-πεζά

1. Σε φράσεις οποιασδήποτε μορφής (με ή χωρίς ρήμα) χρησιμοποιούμε κεφαλαία στοιχεία **μόνο** κατά την έναρξή τους (παράδ. 1-3).

Κεφαλαίο είναι επίσης **μόνο** το πρώτο γράμμα των κύριων ονομάτων και των επωνυμιών (παράδ. 4-6).

Καμία λέξη δεν γράφεται μόνο με κεφαλαίους χαρακτήρες, εκτός αν είναι ακρωνύμιο (παράδ. 7).

παράδ. 1: Αύξων αριθμός σειράς (όχι Αύξων Αριθμός Σειράς)

παράδ. 2: Τελικό έτος περιόδου παραγωγής (όχι Τελικό Έτος Περιόδου Παραγωγής)

παράδ. 3: Όνομα παραγωγού (όχι Όνομα Παραγωγού)

παράδ. 4: Αρχείο Ιωάννη **Μ. Ισηγόνη** (κύριο όνομα)

παράδ. 5: Αρχείο της **Εθνικής Τράπεζας** της Ελλάδος (επωνυμία)

παράδ. 6: Αρχείο **Καπνοβιομηχανίας** και **Τράπεζας Καραβασίλη** (επωνυμία)

παράδ. 7: Συλλογή Εταιρείας Γραφικών Τεχνών Ασπιώτη-**ΕΛΚΑ** (ακρωνύμιο είναι μόνο η τελευταία λέξη)

2. Ο βασικός κανόνας στίξης ότι έπειτα από τελεία ξεκινούμε με κεφαλαίο ισχύει πάντα.

3. Έπειτα από άνω τελεία και άνω κάτω τελεία βάζουμε πεζό (εκτός ειδικών περιπτώσεων [παράδ. 3]).

Παράδ. 1: Οι φωτογραφίες δεν εντάσσονται στα αρχεία· εντάσσονται στις συλλογές.

Παράδ. 2: Ο φάκελος περιλαμβάνει: έγγραφα, επιστολές, αφίσες, φωτογραφίες.

Παράδ. 3: Νύχτα Μουσείων 2011: **Τα** αντικείμενα λένε την ιστορία σου.

4. Τα ακρωνύμια τα γράφουμε με κεφαλαία και χωρίς τελείες.
π.χ. ΙΑ/ΕΤΕ, ΗΑ/ΝΒΓ, ΕΤΕ, ΝΒΓ, ΔΕΗ, ΟΤΕ, CD, FO (**F**oreign **O**ffice),
ΗΠΑ, USA, ΑΕ, ΕΠΕ

4i. Οι λέξεις που ακολουθούν δεν είναι ακρωνύμια, γι' αυτό και δεν γράφονται με κεφαλαία: Ltd (**L**imited) (αγγλισμός: λτδ), Co. (**C**ompany), Dr (**D**octor), Δρ (Δόκτωρ).

Προσοχή, από τις λέξεις αυτές μόνο η δεύτερη (Co.) επιδέχεται τελεία στο τέλος, γιατί είναι συλλαβή και δεν περιέχει το τελευταίο γράμμα της λέξης (y).

5. Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος

6. Επίσης γράφουμε με αρχικό πεζό τις λέξεις: διοικητής, υποδιοικητής, διευθυντής, επίτροπος, συμβούλιο, σύμβουλος, πρωθυπουργός, υπουργός, βουλευτής, βασιλιάς κ.ά., όσα δεν εμπίπτουν στην παράγραφο ζ του πρώτου μέρους για τα αρχικά κεφαλαία.

γ. Συνήθεις συντομογραφίες

- Και τα λοιπά: κτλ. (όχι κ.τ.λ.)
- Και άλλα: κ.ά. (όμως «και αλλού: κ.α.»)
- Σελίδα/ες: σ.
- Τόμος: τ.
- Τεύχος: τχ.
- Αριθμός: αρ.
- Φύλλα: φ.
- Μέτρα: μ.
- Εκατοστά: εκ.
- Χιλιοστά: χλστ.
- Χιλιόμετρα: χλμ.
- Γραμμάρια: γρ.
- Εκατομμύρια: εκατ.

Ιδιαίτερη προσοχή στην τελευταία αυτή συντομογραφία, καθώς συνήθως μπερδεύεται με τη συντόμευση «εκ.» των εκατοστών.

- Ιστορικό Αρχείο της Εθνικής Τράπεζας: ΙΑ/ΕΤΕ
- Historical Archive (όχι Archives) National Bank of Greece: ΗΑ/ΝΒΓ

δ. Ορθογραφικά - Διπλοτυπίες

1. Αμέσως - άμεσα

Πρόκειται για επιρρηματικούς τύπους με διαφορετική σημασία. Το «άμεσα» είναι το αντίθετο του «έμμεσα» και σημαίνει «χωρίς τη μεσολάβηση κανενός, απευθείας» (παράδ. 1), ενώ το αμέσως σημαίνει «τώρα, χωρίς καθυστέρηση» (παράδ. 2). Πρέπει επομένως να είμαστε προσεχτικοί στη χρήση τους, γιατί όταν χρησιμοποιούμε το ένα στη θέση του άλλου αλλάζει το νόημα της πρότασης.

Παράδ. 1: Απευθύνθηκα άμεσα στη Διοίκηση. (Δηλ. χωρίς να μεσολαβήσει άλλος.)

Παράδ. 2: Το υλικό πρέπει να καταχωριστεί αμέσως. (Δηλ. τώρα, χωρίς καθυστέρηση.)

2. Απλώς - απλά

Πρόκειται για επιρρηματικούς τύπους που έχουν διαφορετική σημασία, συνεπώς και χρήση. Το «απλά» σημαίνει «με απλό τρόπο» (παράδ. 1), ενώ το «απλώς» σημαίνει «μόνο» (παράδ. 2 και 3).

Παράδ. 1: Πρέπει να γράφεις απλά, για να σε καταλαβαίνουν.

Παράδ. 2: Απλώς πρέπει να σου πω ότι... (Δηλ. το μόνο που θέλω να σου πω είναι ότι...)

Παράδ. 3: Απαιτείται απλώς μία αίτηση. (Δηλ. το μόνο που απαιτείται είναι μία αίτηση.)

Άλλες ανάλογες περιπτώσεις είναι και τα ζεύγη αδιακρίτως-αδιάκριτα,

τελείως-τέλεια, ευχαρίστως-ευχάριστα, εκτάκτως-έκτακτα, ιδιαίτερος-ιδιαίτερα, στα οποία η διαφορά σημασίας είναι προφανής.

3. Ο επικεφαλής, τον επικεφαλής, τον επικεφαλής, οι επικεφαλής

Είναι επιρρηματικός άκλιτος (!) τύπος, που σχηματίζεται από την περίφραση «επί κεφαλής». Είτε με δύο λέξεις (επί κεφαλής) είτε με μία (επικεφαλής) είναι εξίσου σωστή, στις εργασίες του Αρχείου όμως χρησιμοποιούμε τη μία λέξη.

4. Ημώροφος

Η λέξη *οροφή*, όπως και οι *όνομα*, *ομαλός*, *ορυχείο*, *όλεθρος*, *οδύνη* εκτείνουν το «ο» σε «ω» όταν γίνονται δεύτερα συνθετικά (υπάρχουν βέβαια και εξαιρέσεις, π.χ. μετονομασία).

Π.χ. ημώροφος, μονώροφος, ανώνυμος, ανώμαλος, μεταλλωρυχείο, παωλεθρία, επώδυνος.

5. Ιοντισμός, απιοντισμός (<ιοντίζω-ιοντισμένος, απιοντίζω-απιοντισμένος)

Η πρωτότυπη λέξη των παραπάνω είναι το *ιόν-του* *ιόντος* (το *ον-του* *όντος*). Το θέμα λοιπόν, το οποίο προκύπτει από τη γενική πτώση ενικού και βάσει του οποίου σχηματίζονται όλες οι παράγωγες, είναι *ιοντ-* (και όχι *ιον-*).

Συνεπώς ορθό είναι να χρησιμοποιούμε τους όρους *απιοντισμός-ιοντισμός* και όχι *απιονίζω-απιονισμός*, που λανθασμένα έχουν σχηματιστεί βάσει των αντιδανείων από την αγγλική *ionize-ionization*.

6. Ιστορικό Αρχείο της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος, αλλά

Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης

Στις συγκεκριμένες λέξεις κρατούμε την κλίση της καθαρεύουσας, διότι εντάσσονται σε επωνυμίες που πρέπει να χρησιμοποιούνται όπως ακριβώς έχουν καταχωριστεί στις νομικές συμβάσεις.

Όταν όμως χρησιμοποιούμε τις λέξεις αυτές εκτός πλαισίου επωνυμίας, κλίνονται κατά τη δημοτική:

- η Ελλάδα-της Ελλάδας
- η τράπεζα-της τράπεζας

7. Καταχώριση (<καταχωρίζω-καταχώρισα-καταχωρίζομαι-να καταχωριστώ-καταχωρίστηκε-καταχωρισμένος>)

Οι λέξεις «καταχώριση» και «καταχώρηση» έχουν διαφορετική σημασία:

- Καταχώριση = εγγραφή στοιχείων σε ειδικό βιβλίο και σε ορισμένη θέση ή εναποθήκευση στη μνήμη ηλεκτρονικού υπολογιστή με την κατάλληλη διαδικασία· δημοσίευση ενός κειμένου σε εφημερίδα ή σε περιοδικό. Παράγεται από το αρχαίο ρήμα καταχωρίζω (κατά+χωρίζω, χωρίζω = διαιρώ).
- Καταχώρηση = υποχώρηση, παραίτηση από διεκδικήσεις. Παράγεται από το νεότερο ρήμα καταχωρώ (κατά+χωρώ[-έω], χωρώ = κάνω χώρο, υποχωρώ, παραμερίζω).

Συνεπώς, η δουλειά που κάνουμε στο Αρχείο είναι «καταχώριση»!

8. Κέρδη και ζημίες

Όταν θέλουμε να δηλώσουμε το αντίθετο του κέρδους χρησιμοποιούμε τη λέξη «ζημία» (όχι ζημιά).

Ζημία = αρχαία λέξη που χρησιμοποιείται ακόμα και σήμερα για να δηλώσει κυρίως την απώλεια οικονομικού αγαθού.

Παράδ.: Οι ζημίες στην παραγωγή υπολογίζονται σε πολλά εκατομμύρια.

9. Κτήριο - κτίριο

Η λέξη απαντά σε διπλή γραφή. Στις δουλειές του Αρχείου χρησιμοποιούμε τη γραφή με «η», γιατί έχουμε καταλήξει ότι διαθέτει παραγωγική επιχειρηματολογία (από τα «διδασκτήριο, ευκτήριον» [ευκτήριος οίκος - η εκκλησία, ο ναός] και όχι από το «κτίζω»).

10. Ότι - ό,τι

Το *ότι* είναι ειδικός σύνδεσμος και εισάγει δευτερεύουσες ειδικές προτάσεις.

Π.χ. Ο σύλλογος μάς ανακοίνωσε ότι θα πάρουμε επίδομα. (Η δευτ. πρόταση είναι «ότι θα πάρουμε επίδομα».)

Είναι σίγουρο ότι θα πραγματοποιηθεί η εκδήλωση. (Η δευτ. πρόταση είναι «ότι θα πραγματοποιηθεί η εκδήλωση».)

Το *ό,τι* είναι αναφορική αντωνυμία και συνώνυμο του *οτιδήποτε* (το οποίο δεν παίρνει κόμμα).

Π.χ. Ό,τι περιέχει το αρχείο καταχωρίζεται ηλεκτρονικά.

Ταξινομούμε *ό,τι* περιέχει ο φάκελος.

11. Στο πλαίσιο - στα πλαίσια

Στη συγκεκριμένη φράση ορθή είναι η χρήση του ενικού αριθμού της λέξης «πλαίσιο». Λέμε λοιπόν π.χ. «Στο πλαίσιο των γενικών διαπραγματεύσεων» ή «Εντός του πλαισίου των...» και όχι «Στα πλαίσια των...».

Το νοητό πλαίσιο που άλλωστε, στη μεταφορική του έννοια, «περιβάλλει» μια προγραμματισμένη δραστηριότητα ή ένα θεσμό είναι ένα, όχι πολλά.

Ο πληθυντικός αριθμός τείνει λανθασμένα να επικρατήσει από επίδραση της φράσης «εντός των ορίων», που ορθά είναι στον πληθυντικό.

12. Φωτογράφιση (<φωτογραφίζω-φωτογράφισα-φωτογραφίζομαι-να φωτογραφιστώ-φωτογραφίστηκε)

Για το συγκεκριμένο σύνθετο ουσιαστικό σε -γράφη(ι)ση καθιερώνουμε τον τύπο με «ι», διότι παράγεται από το νεότερο ρήμα «φωτογραφίζω» και όχι από το λόγιο «φωτογραφώ» που σήμερα πλέον δεν χρησιμοποιείται. Λέμε για παράδειγμα «Έρχομαι σε λίγο. Αυτήν τη στιγμή φωτογραφίζω» και όχι «...αυτήν τη στιγμή φωτογραφώ».

Χάριν λοιπόν της *ομοιοτυπίας* που πρέπει να χαρακτηρίζει τους όρους του γραπτού λόγου, αποφασίζουμε στο Αρχείο να χρησιμοποιούμε τους ονοματικούς και ρηματικούς τύπους με «ι» (δίχως να θεωρούμε εν γένει λανθασμένους τους τύπους φωτογράφιση-φωτογραφώ-φωτογράφισα-φωτογραφούμαι-φωτογραφήθηκε).

Προσοχή, δεν εφαρμόζουμε τον κανόνα αυτό σε όλα τα σύνθετα με β' συνθετικό το -γράφηση. Έτσι γράφουμε «δακτυλογράφιση και αποκρυπτο-

γράφηση», καθώς παράγονται από τα παλαιά ρήματα «δακτυλογραφώ και αποκρυπτογραφώ» που χρησιμοποιούνται ακόμα.

- Δακτυλογράφηση (<δακτυλογραφώ-δακτυλογραφείς-δακτυλογραφημένος)
- Αποκρυπτογράφηση (<αποκρυπτογραφώ, αποκρυπτογραφείς, αποκρυπτογραφημένος)

ε. Αναφορές σε βιβλία και άρθρα

Βιβλίο:

Γ. Νοταράς, *Το ελληνικό χαρτονόμισμα. Μια διαδρομή, 1822-2002*, ΙΑ/ΕΤΕ, Αθήνα 2005.

Άρθρο:

G. Blix, «Charting the “Transitional Period”: The Emergence of Modern Time in the Nineteenth Century», *History and Theory* 45, Wesleyan University, Φεβρ. 2006, σ. 51-71.

στ. Συνήθη λάθη

Στην κατηγορία αυτή συγκαταλέγουμε λάθη που γίνονται στον προφορικό κυρίως λόγο, συνήθως ασυναίσθητα, καθώς τείνουν δυστυχώς να καθιερωθούν.

- υπέρ το δέον (όχι υπέρ του δέοντος)
- προ Χριστού - μετά Χριστόν (όχι μετά Χριστού)
- Η θερμοκρασία είναι 22 βαθμοί (όχι βαθμούς)
- Ήρθα στη μία (όχι στις μία)
- Η πτήση των τριών (όχι των τρεις)
- Η πτήση της μιας (όχι των μία)

Η
ΕΚΔΟΣΗ
ΣΥΝΟΠΤΙΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ
ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ, ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΚΑΙ ΣΤΙΞΗΣ ΤΥΠΩΘΗΚΕ ΣΤΗΝ
ΑΘΗΝΑ ΣΕ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΕΝΑ ΑΝΤΙΤΥΠΑ
&
ΜΕ ΙΔΙΑ ΕΚΤΥΠΩΤΙΚΑ ΜΕΣΑ
ΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΑΡΧΕΙΟΥ
ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ
ΤΟΝ ΔΕΚΕΜΒΡΙΟ
2012